

Zuinig eerherstel voor

tekst **Maaïke van Houten**
foto **Reyer Boxem**

Ergens preken, dat heeft dominee Gerard Rinsma nog wel gedaan. Maar drie jaar lang wist hij niet of hij ooit nog aan het werk zou kunnen in een eigen kerkelijke gemeente. Een paar weken geleden gaf het hoogste beroepsorgaan in de Protestantse Kerk uitsluitsel: de 63-jarige Rinsma mag weer solliciteren.

“Natuurlijk is dit eerherstel, zeker voor de mensen die altijd in mij hebben geloofd en die mij in al die procedures met de kerkelijke autoriteiten hebben gesteund”, zegt Rinsma. Maar hij valt wel over de formulering van het oordeel. Samengevat staat er: ‘Onvoldoende is vast komen te staan dat hij niet meer of onvoldoende voldoet aan de criteria van het landelijk kerkbestuur’.

“De uitspraak is wel heel zuinig-

jes geformuleerd”, vindt Rinsma. “Ik had graag gezien dat die gepaard was gegaan met een felicitatie en een zekere vorm van excuses. Ze hebben me drie jaar laten bungelen.”

Het verhaal van Gerard Rinsma is lang, maar we doen het hier kort. De dominee in het Friese Goutum werd drie jaar geleden op non-actief gesteld en twee jaar geleden losgemaakt – kerkjargon voor ontslag. Aanleiding was een verschil van inzicht over de invulling van de evaluatiegesprekken tussen kerkenraad en predikant. Dat groeide uit tot een crisis tussen dominee en kerkenraad. Twee oud-voorzitters onderzochten de ‘vertrouwensbreuk’ en concludeerden dat de predikant de meeste schuld had. Het zou hem ontbreken aan het vermogen met conflicten om te gaan. ‘Karaktermoord’, zei Rinsma daarover in een uitzending over losgemaakte dominees van de EO.

Rinsma vocht zijn ontslag aan tot aan het hoogste kerkelijke beroepsorgaan, maar kreeg nergens gelijk. De dominee was, zo vonden alle instanties, terecht ontslagen.

Bovendien kwam er nog een extra onderzoek: het generale college voor de ambtsontheffing (GCA) in de PKN zag aanleiding te laten bekij-

ken of hij überhaupt nog geschikt was voor een eigen gemeente.

De dominee, inmiddels verhuisd naar Drenthe en levend van wachtgeld, werkte mee aan een onafhankelijk psychologisch onderzoek. Op basis van dat positieve advies besloot

‘Ik had graag een felicitatie gezien en een zekere vorm van excuses’

het GCA dat Rinsma weer in een gemeente aan de slag kan. “Ik voel me door de uitslag van het onderzoek erkend in wat en wie ik wil zijn”, zegt Rinsma opgelucht.

“Ik ben hier ontzettend blij mee”, zegt ook Sjaak Verwijs, de directeur van de Nederlandse Predikantenbond, zeg maar de vakbond van de dominees, die Rinsma al die jaren heeft bijgestaan. “Maar Rinsma is wel zijn baan in Goutum kwijt. En hij heeft er erg onder geleden.”

ontslagen dominee

Zo'n tien keer per jaar wordt in een PKN-gemeente een dominee ontslagen. In de meeste gevallen kan die bij een andere gemeente aan de slag; dat het met de ene gemeente niet botert, wil nog niet zeggen dat het elders ook niet lukt.

Verwijs schat dat bij zo'n tien procent nog een geschiktheidsonderzoek volgt, zoals bij Rinsma is gebeurd. Dat komt er alleen als er signalen zijn dat de dominee eigenlijk niet geschikt is voor het ambt.

En daar zit voor Verwijs het venijn: "Er is over Rinsma bewust twijfel gezaaid. Er is gezegd: er mankeert wat aan jou. Er is op de persoon gespeeld. Hem is onrecht aangedaan, daar doet dit uiteindelijke positieve oordeel over zijn geschiktheid niks aan af."

De Predikantenbond vindt dat de PKN van deze zaak moet leren. In het algemeen delft de predikant bij een conflict met de kerkenraad het onderspit. Dat zit ingebakken in het systeem: de gemeente kan niet verplaatst worden, de predikant wel. Zuur maar waar, zegt Verwijs, die de beroeps- en bezwaarprocedure op zich in orde vindt.

De Predikantenbond vindt wel dat de kwaliteit verbeterd moet worden, vooral bij de regionale visitatie-

commissies. Die bekijken of dominee en gemeente nog verder kunnen. Het oordeel van de predikanten en ouderlingen in deze commissies is ook in de verdere procedure leidend. De zaak-Rinsma laat volgens de bond zien dat hun werk beter

'In het hele proces heb ik de menselijke kant gemist. En die mis ik nog.'

kan, zegt Verwijs. "Die commissie heeft haar hand overspeeld, door te makkelijk de persoonlijke oordelen over de dominee over te nemen."

Klaas Bakker, voorzitter van alle landelijke visitatiecommissies, benadrukt dat die commissies zich niet buigen over de schuldvraag, maar over de vraag of er sprake is van verstoorte verhoudingen. Van een gebrek aan kwaliteit bij de commissies is volgens hem geen sprake; de leden worden getraind in conflicthante-

ring, gesprekstechnieken, verslaglegging. "Het is vrijwilligerswerk dat je zo professioneel mogelijk probeert vorm te geven."

Wel is onlangs een klachtencommissie ingesteld voor predikanten met klachten over de visitatie. De Predikantenbond vindt dat een stap vooruit in het verbeteren van de positie van de dominee.

In het specifieke geval van Rinsma zou de Predikantenbond excuses op zijn plaats vinden. Met name van Wim Beekman, de classispredikant in Friesland, want de classis (het regionale kerkbestuur) speelt een sleutelrol in dit proces. "Dat verbaast me", reageert Beekman. "Ik heb nooit naar binnen of naar buiten iets over Rinsma gezegd. Ik moet in dit soort gevallen voor de gemeente als geheel zorgen. Eerst kijk ik of ik de harmonie kan herstellen, maar dat lukt niet altijd. Dat gebeurt nu eenmaal, daar valt niet altijd aan te ontkomen."

Gerard Rinsma heeft, zegt hij, uit de mond van Beekman inderdaad nooit 'iets lelijks' gehoord. Het heeft wel ontbroken aan steun van het regionale kerkverband, vindt hij. "In het hele proces heb ik de menselijke kant gemist. En die mis ik nog."